

תרגום חוק האזרחות הפורטוגלית לצאצאי המגורשים

זהו תרגום בלתי רשמי. הנוסח המחייב הוא המקור הפורטוגלי.

משרד המשפטים, צו-חוק מס' 30 - 27, A/2015 בפברואר 2015.

יהודים ספרדיים מוגדרים בזאת כיהודים שהם צאצאים לקהילות היהודיות העתיקות והמסורתיות של חצי האי האיברי.

נכוחתם של קהילות אלה בחצי האי האיברי היא עתיקה מאוד, קודמת אפילו להתהוותן של הממלכות האיבריות הנוצריות, כפי שקרה בפורטוגל מהמאה ה-12 והלאה.

משלהי המאה ה-15, ולאחר צו אלהמברה (1492), כאשר הקהילות היהודיות האלו היו נתונות לרדיפות מהאינקוויזיציה הספרדית, רבים מחבריהן מצאו מקלט בפורטוגל.

עם זאת, המלך מנואל הראשון של פורטוגל, שבתחילה חוקק חוק שיערוב להגנתם, קבע כי החל מ-1496, כל היהודים הספרדים שלא מוכנים לתת עצמם לטבילה קתולית, יגורשו. לכן, מספר יהודים ספרדים גורשו מפורטוגל מסוף המאה ה-15 עד תחילת המאה ה-16.

באופן כללי, היהודים הללו מחצי האי האיברי התבססו, עם אחרים, במדינות כמו הולנד, בריטניה וטורקיה, בנוסף לאזורים בצפון אפריקה, ומאוחר יותר, בשטחים אמריקאיים, כלומר ברזיל, ארגנטינה, מקסיקו וארצות הברית של אמריקה.

למרות הרדיפות ויציאתם משטחי אבותיהם, רבים מהיהודים הספרדים ממוצא פורטוגלי וצאצאיהם שמרו לא רק על השפה הפורטוגלית, אלא גם על הטקסים המסורתיים של הפולחן היהודי העתיק בפורטוגל, תוך שימור לדורות של שם משפחתם ושל חפצים ומסמכים שמאמתים את מוצאם הפורטוגלי, יחד עם זיכרון חזק שהוביל אותם לקרוא לעצמם "יהודים פורטוגלים" או "יהודים מהאומה הפורטוגלית".

יחד עם ה"conversao em pe" (המרה עומדת), השם שבו נודעה ההמרה הכפויה של יהודים שעליה פיקד המלך מנואל, יהודים הפסיקו להתקיים בפורטוגל באופן רשמי, ומה שנותר היה רק נוצרים ישנים ונוצרים חדשים, כשהאחרונים מסתירים את מקורותיהם היהודיים.

במהלך תקופת האינקוויזיציה, רבים מהנוצרים החדשים האלו והיהודים הפורטוגליים הצליחו לברוח ולצאת מהממלכה, לאיזורים מסוימים של הים התיכון (גיברלטר, מרוקו, דרום צרפת, איטליה, קרואטיה, יוון, טורקיה, סוריה, לבנון, ישראל, ירדן, מצרים, לוב, תוניסיה ואלג'יריה), צפון אירופה (לונדון, נאנט, פריז, אנוורפן, בריסל, רוטרדם ואמסטרדם), ברזיל, האנטילים וארה"ב, בין השאר, שם יצרו קהילות והקימו בתי כנסת, כמו בית הכנסת הפורטוגלי באמסטרדם, קהילת שארית ישראל בניו יורק, בית הכנסת בוויס מרקס בלונדון, בית הכנסת טורו

בניפורט (רוד איילנד-ארה"ב), בית הכנסת הספרדי והפורטוגלי במונטריאול ובית הכנסת "קהל צור ישראל" ברסיפה, ברזיל.

בתחילת המאה ה-19, כמה צאצאים של יהודים ספרדיים, שמצאו מקלט במרוקו וגיברלטר, שבו לפורטוגל, ובית העלמין היהודי המודרני הראשון נוצר ב-1801, לצד בית העלמין הבריטי בליסבון. ב-1868, מכוח צ'רטר מהמלך לואיס הראשון, הוענקה ל"יהודים של ליסבון הרשות להתקין בית עלמין לקבורת בני דתם", בית העלמין ב.Rua D. Afonso, בליסבון.

אפילו היום, שמות משפחה ספרדים יהודים רבים שומרים על התבנית הפורטוגלית, למרות שבכמה מהמקרים, הם התערבבו עם הספרדית.

בתפוצות של הולנד ובריטניה, מתקיימים, בין השאר, שמות משפחה כגון:

Abrantes, Aguilar, Andrade, Brandao, Brito, Bueno, Cardoso, Carvalho, Castro, Costa, Coutinho, Dourado, Fonseca, Furtado, Gomes, Gouveia, Granjo, Henriques, Lara, Marques, Melo e Prado, Mesquita, Mendes, Neto, Nunes, Pereira, Pinheiro, Rodrigues, Rosa, Sarmento, Silva, Soares, Teixeira, Teles.

בתפוצות של אמריקה הלטינית, נשמרים, לדוגמה, בין היתר, שמות המשפחה הבאים:

Almeida, Avelar, Bravo, Carvajal, Crespo, Duarte, Ferreira, Franco, Gato, Goncalves, Guerreiro, Leao, Lopes, Leiria, Lobo, Lousada, Machorro, Martins, Montesino, Moreno, Mota, Macias, Miranda, Oliveira, Osorio, Pardo, Pina, Pinto, Pimentel, Pizarro, Querido, Rei, Ribeiro, Salvador, Torres, Viana.

באזורים אחרים של העולם, קיימים גם צאצאים של יהודים ספרדים ממוצא פורטוגלי ששומרים, לצד השמות הנ"ל, בין היתר, את שמות המשפחה הבאים:

Amorim, Azevedo, Alvares, Barros, Basto, Belmonte, Caceres, Caetano, Campos, Carneiro, Cruz, Dias, Duarte, Elias, Estrela, Gaiola, Josue, Lemos, Lombroso, Lopes, Machado, Mascarenhas, Mattos, Meira, Mello e Canto, Mendes da Costa, Miranda, Morao, Mota, Mucada, Negro, Oliveira, Osorio (ou Ozorio), Paiva, Pilao, Pinto, Pessoa, Preto, Souza, Vaz, Vargas.

מלבד שמות המשפחה והשימוש בשפה הפורטוגלית בטקסים, גם כיום, קיימים צאצאים של יהודים פורטוגלים-ספרדים שמדברים בלאדינו, שפה הנמצאת בשימוש על ידי הספרדים שגורשו מספרד ומפורטוגל במאה ה-15, שנגזרה מספרדית ומפורטוגלית, ומדוברת כיום על ידי כ-150,000 בני אדם בקהילות בישראל, טורקיה, יוגוסלביה לשעבר, יוון, מרוקו ובאמריקה, ובמקומות רבים אחרים.

החוק הבא יאפשר לצאצאים של יהודים ספרדים ממוצא פורטוגלי שחפצים בכך, לתבוע את זכות השיבה שלהם, על ידי רכישת אזרחות פורטוגלית בתהליך התאזרחות, ושילובם בקהילה הלאומית תוך הענקה של זכויות וחובות.

הקהילה היהודית בליסבון, הקהילה היהודית בפורטו, המועצה העליונה של הרשות השופטת, המועצה העליונה של בתי המשפט המנהליים וכספים, המועצה העליונה לפרקליטות הציבורית, ארגון עורכי הדין, נטריון עורכי הדין, לשכת עורכי הדין, איחוד הרשמים ומועצת הגורמים המשפטיים הרשמיים נשמעו בשימוע לקראת חקיקת חוק זה.

הקהילה היהודית בלמונטה, איחוד השופטים הפורטוגלי, איחוד התובעים הציבוריים, איגוד קציני הרישום והנטריון, איחוד עובדי הרישום והנטריון של מחוז הצפון, איחוד עובדי הרישום והנטריון של מחוז הדרום, איחוד הגורמים המשפטיים הרשמיים ואיגוד קציני השיפוט נשמעו גם הם.

לפיכך:

בהתאם לסעיף 2 לחוק מס' 2013/01 מה-29 ביולי, 2013, ולפי תנאי סעיף 198 (1) (a) לחוקה, הממשלה מחוקקת כדלקמן:

סעיף 1

מטרה

חוק זה מתחייב לשינוי השני לתקנת האזרחות הפורטוגלית, שאושרה על ידי צו-חוק מס' A/2006-237 מה-14 בדצמבר, ששונה על ידי צו-חוק מס' 43/2013 מה-1 באפריל, ומספק זכות לאזרחות פורטוגלית לצאצאי יהודים ספרדים.

סעיף 2

תיקון לתקנת האזרחות הפורטוגלית

הפסקה הבאה מתווספת לתקנת האזרחות הפורטוגלית, שאושרה על ידי צו-חוק מס' A/2006-237 מה-14 בדצמבר, ששונה על ידי צו-חוק מס' 43/2013 מה-1 באפריל, סעיף A-24:

"סעיף A-24

התאזרחות של זרים שהם צאצאים של יהודים ספרדים פורטוגלים.

- (1) הממשלה הפורטוגלית עשויה להעניק אזרחות פורטוגלית, על ידי התאזרחות, לצאצאיהם של יהודים ספרדים, כאשר הקריטריונים הבאים מתקיימים:
(א) גיל הצאצא גדול מגיל הבגרות או שהוא משוחרר מאחריות הוריו, לפי החוק הפורטוגלי.

- (ב) הצאצא לא הורשע, בפסק דין הנמצא ב-rem judicatum, בגין פשע העלול להוביל לפסק דין של שלוש או יותר שנים בכלא, בהתאם לחוק הפורטוגלי.
- (2) בבקשה שתוצג על ידי בעל העניין, על הנסיבות הקובעות את מסורת השייכות לקהילה ספרדית ממוצא פורטוגלי להיות מצוינות ומודגמות, דהיינו, שמות משפחה, שפת אם, שושלת ישירה או יחסי משפחה בקו עקיף של הורה משותף מהקהילה הספרדית ממוצא פורטוגלי.
- (3) לבקשה יצורפו המסמכים הבאים, על אף התחייבויות הנובעות מסעיף 37:
(א) תעודת לידה.
(ב) תעודת רישום פלילי שהונפקה על ידי רשות מוסמכת במדינת האזרחות של המועמד או במדינה שבה התגורר, אשר חייבת להיות מאומתת, באם הונפקה על ידי רשויות זרות.
(ג) אישור מהקהילה היהודית המציין מצב דתי-אישי-קולקטיבי, תחת החוק הפורטוגלי, בתאריך כניסת סעיף זה לתוקף, המאשר את המסורת של שייכות לקהילה ספרדית ממוצא פורטוגלי, בצורה ממשית, דהיינו, בשם המשפחה של המועמד, בשפת האם, בשושלת ובזיכרון המשפחה.
(ד) האישור שהוזכר בשורה 3(ג), של הפסקה הקודמת, חייב להכיל את השם המלא, תאריך הלידה, ארץ הלידה, הורות, לאומיות ומקום מגוריו של המועמד, כזכר לשושלת ישירה או קשר משפחתי בקו עקיף של הורה משותף מהקהילה הספרדית ממוצא פורטוגלי, בצירוף כל ראיה לכך.
(ה) בהיעדר האישור שהוזכר ב-3(ג), וכדי להציג שושלת ישירה או קשר משפחתי בקו עקיף של הורה משותף מהקהילה הספרדית ממוצא פורטוגלי, אמצעי הבאת הראיות הבאים הינם קבילים:
1. מסמך מאושר, שהונפק על ידי הקהילה היהודית שאליה המועמד שייך, המוכיח את השימוש שלהם בביטויים פורטוגלים בטקסים יהודיים, או כשפה המדוברת על ידם בלב הקהילה, הלדינו.
2. רשומות מאושרות, כגון רשימות מבתי כנסת ומבתי קברות יהודים, כמו גם היתרי מגורים, כותרות רכוש, מעשים של רצון, וראיות אחרות של קשר משפחתי מהמועמד, דרך שושלת ישירה או קשר משפחתי בקו עקיף של הורה משותף מהקהילה הספרדית ממוצא פורטוגלי.
(ו) במקרה של ספק לגבי מהימנות התוכן של המסמכים שהונפקו בחו"ל, חבר הממשלה האחראי על המשפטים רשאי לבקש מהקהילה היהודית המוזכרת בשורה 3(ג), דו"ח על הראיות שהופקו לפי הפסקה הקודמת."

סעיף 3

כניסה לתוקף

החוק הזה ייכנס לתוקף ביום הראשון שלאחר תאריך פרסומו.

נבדק ואושר במועצת השרים ב-29 בינואר 2015.

עבר ב-25 בפברואר 2015.

נכנס לתוקף ב-26 בפברואר 2015.

ראש הממשלה, שר החוץ, שר למנהל הפנים, שר המשפטים.